

- підліткового віку. Актуальні питання географічних, біологічних та хімічних наук. Основні наукові проблеми та перспективи дослідження : збірник наукових праць ВДПУ. Вип. 5 (10). Вінниця, 2008. С. 62–64.
2. Грицай Н. Б. Методика підготовки та проведення екскурсій з біології : навчально-методичний посібник. Рівне : О. Зень, 2016. 232 с
 3. Європейські та вітчизняні тренди підготовки майбутніх учителів початкової школи: тезисна теорія та варіативна практика з е-навчанням : монографія / авторський колектив; за наук. ред. д. пед. н. Т. І. Мієр. Німеччина. Карлсрує. 2020. 250 с.
 4. Карук І. В. Пізнавально-дослідницька діяльність з дітьми раннього дошкільного віку. «Молодий вчений» № 5.2 (69.2), 2019 р. С. 136-139.
 5. Кобенюк Г. В. Теоретичні засади організації екологічних екскурсій в школі. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/4616/1/Kobenek_RST_3_II.pdf
 6. Крутій К.Л., Стахова І.А. Природничо-наукова підготовка майбутніх учителів початкової школи засобами STEAM-освіти. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. Випуск 51. Київ-Вінниця, 2018. С. 391–395.
 7. Навчальна програма з біології 6-9 класи для загальноосвітніх навчальних закладів [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-5-9-klas>
 8. Рудейчук М. М. Основи екскурсійної роботи: метод. посібник. Ужгород : Закарпатський центр туризму, краєзнавства, екскурсій і спорту учнівської молоді, 2017. 34 с.
 9. Хроленко М. Вимоги до змісту екологічної компетентності майбутніх учителів біології в освітньому середовищі країн Західної Європи. Освітній дискурс: збірник наукових праць, 26(9), 2020. С. 71-81.

Ткачук Л. В.,

студентка СВО бакалавр, спеціальність 014 Середня освіта

Науковий керівник – к. пед. н., доц. Баюрко Н. В.,

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

На сучасному етапі існування української держави в суспільстві відбуваються важливі освітні та культурні зміни. Насамперед, українські освітяни підтримують світову педагогічну спільноту в усвідомленні важливості екологічної освіти для дітей молодшого шкільного віку, адже саме в цей час у підростаючого покоління формуються основи екологічної культури особистості. Важливою в цьому процесі є роль учителя, його готовність до використання інноваційних технологій в освітній галузі та роботи з максимальною ефективністю та особистим професійним зростанням.

Успішність процесу екологічної освіти учнів початкової школи залежить від екологічної компетентності самого вчителя як складової його професійної і життєвої компетентності. Професійні обов'язки вчителя передбачають сформованість у нього глибоких наукових знань з екології та методики її викладання, уміння працювати з науковою і методичною літературою, виконувати дослідно-експериментальні дослідження з екології та організовувати природоохоронну роботу й виховні заходи з учнями в рамках екологічних знань та наукових пошуків. Саме тому, проблема підготовки майбутніх педагогів до

екологічної освіти учнів є однією з основних у сучасній психолого-педагогічній науці [1].

Питання професійної підготовки майбутніх педагогів до реалізації завдань екологічної освіти всебічно висвітлено в працях О. Акімової, О. Грошовенко, Л. Присяжнюк, О. Пруцакової, Н. Пустовіт, С. Сисоєвої, С. Совгіри, І. Стахової, О. Столяренко, В. Фрицюк та ін. Водночас проблема методичного забезпечення процесу підготовки майбутніх учителів до екологічної освіти дітей молодшого шкільного віку в умовах євроінтеграційних процесів залишається недостатньо дослідженою.

Екологічна освіта (*від англ. «environmental education»*) – це процес набуття знань, умінь та навичок, пов'язаних з екологією та сталим розвитком, який сприяє формуванню екологічної свідомості та поведінки людини. Вона має на меті формування у дітей та молоді поваги до природи, розуміння взаємозв'язку між людиною та навколишнім середовищем, а також виховання відповідального ставлення до природних ресурсів та збереження їх для майбутніх поколінь. Екологічна освіта орієнтується на формування критичного мислення особистості, практичних умінь щодо розв'язання екологічних проблем та навичок прийняття ефективних рішень у галузі охорони довкілля [4].

Як стверджують науковці, головною функцією екологічного виховання є збагачення досвіду особистості у взаємодії з навколишнім середовищем (природним і соціальним) на когнітивному, емоційному і нормативному рівнях. Саме сукупність знань, емоційних переживань і практичних умінь в екологічній діяльності дозволяє перевести свідомість молоді в площину збереження природи, а отже, подолати в їхній свідомості бачення, пов'язане з перевагою людини над природою, під впливом якого природа сприймається ними тільки як утилітарна цінність [6].

Питання екологічної освіти в Україні регулюється низкою нормативно-правових документів, важливими серед яких є: Концепція екологічної освіти України (2001); Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» (2017), Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» (2018); Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» (2019); Указ Президента України №722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» (2019); Концепція реформування системи державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища (2017) тощо.

Засадничі основи освітніх змін у сфері екологічної освіти, визначені Концепцією Нової української школи (2016), пояснюють ідеологію перетворень в освіті, окреслених Законами України «Про освіту» (2017), «Про повну загальну середню освіту» (2020), та основні напрями її реформування щодо створення нового сучасного освітнього середовища, передумов для інноваційної діяльності, впроваджених новими Державними стандартами всіх рівнів освіти [5].

На нашу думку, порівняльний аналіз вітчизняного та іноземного

законодавства дозволяє окреслити певну співзвучність у підходах до реалізації та забезпечення екологічної освіти, що своєю чергою є передумовою створення спільної бази знань та практичних умінь і навичок у громадян, які проживають в різних країнах. Крім того, така тенденція розвитку нормативно-правового забезпечення національної системи освіти, беззаперечно, є підґрунтям для розвитку співпраці між країнами ЄС та Україною в галузі екології та забезпечення сталого розвитку. Спільне бачення шляхів розв'язання екологічних проблем сприятиме виробленню єдиної стратегії щодо екологічної освіти дітей та молоді.

Багато країн ЄС, розуміючи важливість екологічної освіти, включають в програму підготовки майбутніх учителів спеціальні навчальні дисципліни екологічного змісту. Наприклад, в Ірландії, Франції, Іспанії та Німеччині, майбутні вчителі початкової школи в рамках професійної підготовки опановують спеціальні курси з екологічної освіти. У Фінляндії та Швеції було введено нову програму підготовки майбутніх учителів, яка зосереджується на викладанні студентам «Основ зеленого виховання», «Екології та сталого розвитку» та ін.

Крім того, країни ЄС мають національні програми та ініціативи щодо розвитку екологічної освіти, які передбачають розробку підручників, дидактичних матеріалів та інших ресурсів для вчителів. Наприклад, в Німеччині, існує програма «BNE» (Bildung für nachhaltige Entwicklung), яка пропонує матеріали та ресурси для вчителів для навчання учнів екологічним питанням і сталому розвитку [3].

Французькі педагоги вважають, що результатом освіти майбутнього вчителя має бути вміння організації навчальної діяльності школярів «із функціонуючою міжпредметною системою екологічних знань, які виробляються в процесі формування педагогічних умінь (організаційних, орієнтаційних, розвивальних, інформаційних, комунікативних, конструктивних, мобілізаційних, дослідницьких)» [8, с. 197]

Данія постійний учасник екологічних проєктів зі скандинавськими країнами на основі довгострокового співробітництва, шляхом проведення Північного Симпозіуму та реалізації міжнародних («Освіта в галузі навколишнього середовища в Скандинавії», «Балтійське море» і «Північне море») і національних («Чисті ріки», «Кислотні дощі», «Зелений прапор») освітніх проєктів, картування екологічного стану берегів морів [8].

В країнах ЄС підготовка майбутніх учителів до екологічної освіти дітей молодшого шкільного віку базується на наступних принципах:

1. Інтегрований підхід: екологічна освіта повинна бути інтегрованою в навчальні програми та предмети, щоб забезпечити її повноцінне вивчення.
2. Практичний підхід: майбутні вчителі повинні мати можливість отримати практичний досвід у проведенні екологічних занять та проєктів.
3. Комунікативний підхід: майбутні вчителі повинні навчитися ефективно спілкуватися з дітьми та стимулювати їх інтерес до екології.
4. Розвивальний підхід: екологічна освіта повинна сприяти розвитку критичного мислення, творчих здібностей та вміння працювати в команді.

5. Системний підхід: майбутні учителі повинні розуміти взаємозв'язок екосистем та проблеми, які пов'язані з їх знищенням [6].

Характерною рисою сучасної європейської екологічної педагогіки є посилення емоційно-чуттєвого компонента, збільшення значення духовної та естетичної цінності природи [7].

Ми вважаємо, що у процесі підготовки майбутніх педагогів до екологічної освіти дуже важливо забезпечити набуття здобувачами практичного досвіду інтерактивного навчання учнів предметам природничого циклу. З цією метою під час проведення занять варто застосовувати такі методи і прийоми навчання, як: проекти, рольові ігри, дискусії, розв'язування ситуаційних завдань, досліди і експерименти, фенологічні спостереження, тренінги та інші. Також важливо забезпечити постійне професійне навчання у галузі екології та сталого розвитку.

Однією з можливостей імплементації кращої європейської практики підготовки майбутніх учителів до екологічної освіти дітей молодшого шкільного віку є програма Європейського Союзу «Erasmus+», яка надає фінансову та методичну підтримку для проектів в галузі освіти, підвищення кваліфікації та розвитку молоді в Європі та за її межами.

Участь в програмі «Erasmus+» дозволяє українським освітянам розвивати міжнародні зв'язки з партнерськими інституціями в ЄС та інших країнах, впроваджувати у вітчизняну практику нові освітні програми та методики навчання, підвищувати якість освіти та забезпечувати її відповідність міжнародним стандартам. Інструмент важливий і для розвитку підготовки майбутніх учителів до екологічної освіти дітей, адже дає можливість українським учителям та студентам отримати нові знання та практичний досвід у проведенні екологічних занять та проектів, а також брати участь у міжнародних конференціях та семінарах екологічного спрямування. Таким чином освіта є важливим компонентом для розвитку суспільства та збереження довкілля. Підготовка майбутніх учителів до екологічної освіти дітей молодшого шкільного віку в умовах євроінтеграції має бути постійною та системною. Суттєвим у методичній підготовці педагогів до здійснення інтеграції знань у школі є їхня систематична самостійна робота з підбору міжпредметних задач-запитань та розробки творчих завдань, а також підготовки проектних робіт з проблем інтеграції знань [2].

Для подальшого вдосконалення цього процесу важливо продовжити роботу над розробками та впровадженням спеціалізованих курсів з екологічної освіти для майбутніх учителів, які б містили практичні заняття та дослідницькі проекти, що сприятимуть активному та здоровому способу життя, розвитку екологічного світогляду, підвищенню свідомості стосовно проблем екології, а також умінь і навичок з екологічної діяльності.

Важливим є використання можливостей міжнародної співпраці, зокрема програми Європейського Союзу Erasmus+, для підвищення кваліфікації та обміну досвідом вчителів з різних країн світу, а також створення спільної бази даних з ресурсами та інформацією на екологічну тематику.

Список використаних джерел:

1. Акімова О. В., Фрицюк В. А., Баюрко Н. В. Формування екологічної культури майбутніх фахівців в освітньому середовищі закладу вищої освіти. «Наукові інновації та передові технології» (Серія «Державне управління», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»): журнал. 2023. № 2(16) 2023. С. 248-259. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-2\(16\)](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-2(16))
2. Баюрко Н. В. Активізація потреби студентів в оволодінні методиками розвитку екологічної компетентності школярів. Актуальні питання географічних, біологічних і хімічних наук : основні наукові проблеми та перспективи дослідження: збірник наукових праць ВДПУ ; [відп. ред. А. В. Гудзевич]. Вінниця, 2018. Вип. 15 (20) С. 41.
3. Bildung für nachhaltige Entwicklung [Електронний ресурс] // BNE-Portal Kampagne. 2022. Режим доступу до ресурсу: https://www.bne-portal.de/bne/de/home/home_node.html.
4. Білявський Г. О. Екологічна освіта. Енциклопедія Сучасної України. К., 2009. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-18681>
5. Освіта України в умовах воєнного стану. Інноваційна та проектна діяльність: Науково-метод. збірник / за заг. ред. С. М. Шкарлета. Київ-Чернівці Букрек». 2022. 140 с.
6. Прохорова Л., Зав'ялова Т., Непша О. Екологічна освіта та виховання молоді як основа екологічної культури суспільства. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/339285912_Ekologichna_osvita_ta_vihovanna_molodi_ak_osnova_ekologichnoi_kulturi_suspilstva
7. Стахова І. А. Творчий підхід до організації природничо-наукової підготовки майбутніх учителів початкової школи. Молодий вчений. 5.2 (57.2), 2018 С. 127-130.
8. Чайковська, Г. Б. Екологічна освіта студентів педагогічних вишів у країнах Західної Європи. *Науковий вісник Ужгородського університету : Серія: Педагогіка. Соціальна робота* / голов. ред. І.В. Козубовська. Ужгород, 2015. Вип. 37. С. 195–198.

Коваль Т.В.

к.п.н., доцент кафедри мистецької підготовки дошкільної і початкової освіти

Жовнич О.В.

к.п.н., доцент кафедри методики навчання іноземних мов

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ЕКОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОЦЕСІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНИХ СТЕЖИН

Екологічна криза сьогодні набула планетарного масштабу, тому до її подолання потрібно підходити відповідально свідомо та обдуманно. Людство дійшло висновку, що своїми вчинками спричинило надзвичайний колапс, який потребує радикальних рішень, окрім природоохоронних дій важливо ще виховувати в населення здатність берегти та захищати природу. Проблема формування готовності майбутніх учителів до природоохоронної діяльності знайшла своє відображення у ряді конференцій, самітів тощо (Конференції ООН з довкілля та розвитку, Стратегії ЄЕК ООН з освіти для збалансованого розвитку, комюніке Міжурядової конференції «Тбілісі+35: Екологічна освіта для збалансованого розвитку» тощо), які спрямовані не тільки на прийняття радикальних заходів для збереження навколишнього середовища, але й для проведення активної еколого просвітницької діяльності, виховання гуманного